

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ

PAŽYMA
DĖL ŠEIMOS POLITIKOS FORMAVIMO IR ĮGYVENDINIMO 2025 METAIS APŽVALGOS

2026-01-28 Nr. LV-23

Vilnius

Teikėjas – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM).

Tikslas – aptarti šeimos politikos formavimo bei įgyvendinimo 2025 m. apžvalgą (Apžvalga).

Esmė. Vadovaujantis Šeimos stiprinimo įstatymu Šeimos politikos komisija¹ parengė ir pateikė Vyriausybei Apžvalgą.

Apžvalgoje pateikiama informacija apie pagrindines 2025 m. valstybės institucijų vykdytas ir planuojamas priemones, susijusias su šeimos politikos formavimu ir įgyvendinimu. Apžvalgos pagrindu tapo Vyriausybės kanceliarijos Strateginio valdymo grupės bei Lietuvos ateities vizijos „Lietuva 2050“ komandos (LRVK komanda) kartu su SADM atlikta su šeimos politika susijusių priemonių (iš viso – 127) inventorizacija, kurią rengiant buvo surinkta ir susisteminta informacija iš ministerijų ir jų pavaldžių įstaigų.

Pagal temas su šeimos politika susijusios priemonės suskirstytos į: paslaugas šeimoms, finansines paskatas, būsto politikos priemones, darbo ir šeimos įsipareigojimų derinimo priemones, lyčių lygybės priemones, šeimos planavimo priemones, infrastruktūros šeimoms pritaikymo ir kūrimo priemones. Daugiausia priemonių identifikuota paslaugų šeimoms (52 proc.), ir finansinių paskatų (31 proc.) srityse.

LRVK komandos 2025 m. parengtoje „Su šeimos politika susijusių globalių tendencijų ir ateities scenarijų apžvalgoje“ pateikta apibendrinta informacija apie su šeimos politika susijusias ateities tendencijas. Vienu iš esminių veiksnių, darančiu įtaką beveik visoms politikos sritims, pabrėžiamas demografinis disbalansas ir visuomenės senėjimas. Aptariant artimiausio dešimtmečio tendencijas, išskiriamos psichikos sveikatos krizės gilinimo ir visuomenės medikalizacijos, skaitmeninio vaikystės pasaulio augimo, įtraukios tėvystės, būsto prieinamumo iššūkių, darbo ir gyvenimo balanso paieškų, socialinės nelygybės didėjimo, mobilumo revoliucijos, urbanizacijos iššūkių, šeimos formų įvairovės augimo, reprodukcinės sveikatos ir nevaisingumo gydymo prieinamumo, skaitmeninių įgūdžių ir švietimo transformacijų tendencijos. Formuojant šeimos politiką, svarbu užtikrinti pažeidžiamų šeimų ir vaikų gerovę, spręsti būsto, švietimo ir sveikatos paslaugų prieinamumo klausimus, psichikos sveikatos iššūkius, vystyti įtraukią ir lyčių atžvilgiu neutralią tėvystės sistemą, planuoti strateginius sprendimus skaitmenizacijos poveikio kasdieniam šeimos gyvenimui subalansavimui.

SADM 2025 m. išanalizavusi priemones bei įvertinusi jų galimą efektyvumą, siūlo su šeimos politika susijusias priemones planuoti pagal tris šeimos raidos etapus: vaiko gimimą, vaiko auginimą bei krizines situacijas / pagalbos šeimai poreikį. Toks suskirstymas svarbus planuojant ilgalaikius kompleksinius veiksmus šeimų gerovės ir gimstamumo didinimo srityje.

¹ Šeimos politikos komisija prie SADM sudaryta siekiant užtikrinti šeimos politiką formuojančių valstybės / savivaldybių institucijų bendradarbiavimą ir jų veiklos koordinavimą. Ją sudaro ministerijų, kitų valstybės institucijų, Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovai. Komisija svarsto su šeimos politika, jos formavimu ir įgyvendinimu susijusius svarbiausius rengiamus teisės aktų projektus, teikia rekomendacijas institucijoms, įstaigoms ir organizacijoms. Komisijai pirmininkauja socialinės apsaugos ir darbo ministras.

Pažymima ir tai, kad formuojant jaunų žmonių vertybines nuostatas apie šeimą ir vaikus, yra svarbi ir nuosekli, vertybėmis grįsta komunikacija.

Dalykinio vertinimo išvada. Siūloma Vyriausybės pasitarime išklausti ir aptarti Apžvalgoje pateiktas išvagas bei numatomus institucijų veiksmus šeimos politikos formavimo srityje.

Siūloma atkreipti ministerijų dėmesį į tai, kad šeimos politika – Vyriausybės strateginis horizontalus prioritetas ir šios politikos sėkmingas įgyvendinimas priklauso nuo visų ministerijų aktyvaus įsitraukimo ir pastangų. Kiekviena ministerija, rengdama teisės aktų projektus ar programas, turi juos įvertinti pagal jų poveikį šeimoms ir demografijai, kaip tai numatyta XX-osios Vyriausybės programoje².

Vyresnioji patarėja

Daiva Buivydaite-Garbštienė

² Vyriausybės programoje numatytas vienas iš pagrindinių veiklos prioritetų – „**Gerinsime sąlygas kurti šeimą ir auginti vaikus Lietuvoje.** Užtikrinsime grįžtančių iš užsienio Lietuvos piliečių reintegraciją Tėvynėje. Žymiai didinsime neformaliojo vaikų švietimo krepšelį. Sparčiau indeksuosime vaiko pinigus. Sudarysime sąlygas visoms šeimoms gauti vietą vaikų darželyje. Įvesime nemokamą pradinukų maitinimą visose valstybinėse ir savivaldybių ugdymo įstaigose. Gerinsime sąlygas derinti šeimos ir darbo santykius. Svarstomus įstatymus vertinsime pagal jų poveikį šeimoms, demografijai ir visuomenės sveikatai. Sieksime didinti pirmojo būsto įsigijimo programos finansavimą“ (8 p.).